

بررسی تفاوت اضطراب بین دانش آموزان دختر تیزهوش و عادی در دوره راهنمایی

تحصیلی در شهر کوهدشت در سال تحصیلی ۹۸

مهدیه میرزایی عبدلی * مدرس. کوهدشت

Mahdiyehmirzaie743@gmail.com

سهیلا دیناروند مدرس، چغابلی

Soheiladinarvand21@gmail.com

ظریفه هاشمی زاده مدرس، کوهدشت

Zarifebano.hashemi@gmail.com

چکیده: پژوهش حاضر به بررسی تفاوت اضطراب بین دانش آموزان دختر تیزهوش و عادی در دوره راهنمایی تحصیلی در شهر کوهدشت در سال تحصیلی ۹۸ پرداخته است. جامعه آماری کلیه دانش آموزان دختر مقطع راهنمایی در کوهدشت بود، ۱ مدرسه به نام مدرسه راهنمایی حجاب به عنوان دانش آموز عادی و ۱ مدرسه از شهر کوهدشت با عنوان مدرسه راهنمایی نمونه فرزنانگان (تیزهوش) در نظر گرفته شد. نمونه آماری ۱۵۰ نفر می باشد که شامل ۷۵ دانش آموز عادی و ۷۵ دانش آموز تیزهوش به صورت کاملاً تصادفی انتخاب شده اند و از سه پایه تحصیلی اول، دوم و سوم در مقطع راهنمایی هستند. روش تحقیق به صورت همبستگی، مقایسه ای می باشد و برای بررسی تفاوت اضطراب بین دانش آموزان، ابتدا برای جمع آوری اطلاعات لازم در این زمینه از تست استاندارد کتل استفاده شده است، پس از تهیه و تنظیم نمره اضطراب بدست آمده و محاسبه میانگین هر گروه به صورت مستقل، بدست آوردن نمره حداکثر و حداقل هر گروه با هم مقایسه شدند و بر اساس جدول خی دو χ^2 درجه آزادی مربوطه مسئله فوق مورد بررسی قرار گرفت. فرضیه های این تحقیق ۵ مورد بودند که بعد از بررسی فقط مشخص شد که محیط مدرسه مقدار کمی در اضطراب و یادگیری دانش آموزان مؤثر است و در سایر فرضیه ها بین دانش آموزان عادی و تیزهوش تفاوت معناداری وجود دارد

کلمات کلیدی: اضطراب، دانش آموز تیزهوش، دانش آموز عادی

۱- **مقدمه:** اضطراب یکی از رایج ترین اختلالات در بین دانش آموزان است که می توان به عنوان ریشه بعضی از مشکلات از آن نام برد. بسیار شنیده ایم که کودکان به دلیل اضطراب به مدرسه نرفته اند. یا اضطراب از امتحان باعث افت درسی آنها شده است یا یک اضطراب اجتماعی به کناره گیری آنان انجامیده است ، کم نیستند دانش آموزانی که حتی یک کلمه سرکلاس حرف نمی زنند. و یا در یک بازی دسته جمعی شرکت نمی کنند ، اگر به همه این رفتارها توجه کنیم ریشه ای از اضطراب را در آنها می بینیم ، قرن بیستم را قرن ” اضطراب ” نامیده اند. در جوامع صنعتی انسانها دائماً در معرض حوادث گوناگون قرار دارند و نگران حال و آینده خود هستند به عبارت دیگر زندگی مدرن امروزی با پیچیدگی خاص خود شرایط زیستی بشر را تغییر داده و موجب شده است تا آدمی شیوه زندگی گذشته را رها کند و برای سازگاری با شرایط جدید تلاش نماید. کودکان و نوجوانان که بیش از هر گروه دیگر در معرض خطر روزافزون ناشی از اضطراب قرار گرفته اند. اثر آن را می توان در رفتارهای اجتماعی و فعالیتهای ذهنی آنها مشاهده کرد ، در یادگیریهای کلامی نوجوانان مضطرب پاسخ های نامربوط و نامفهوم می دهند و هر قدر مطلب مورد یادگیری دشوارتر باشد این نوع پاسخها شدت زیادتر می خواهند داشت گاه حتی صدای و تکلم او را نیز تحت تاثیر قرار می دهد بدیهی است که اضطراب در نوجوانان مزاحمت بیشتری ایجاد خواهد کرد [1] اساساً خانواده ، مدرسه و جامعه، سه عامل مهم در بروز و ظهور اختلالات رفتاری در افراد محسوب می شوند. محیط زندگی ، طرز رفتار اطرافیان ، تصویرهایی را در ذهن نوجوان به جای می گذارد که ممکن است اثرات مطلوب و نامطلوب آن در تمام مدت زندگی باقی بماند و نتایج آن هم تنها به خود فرد منتهی نمی شود بلکه در چگونگی روابط او با افراد دیگر هم تاثیر می گذارد ، علمای امر تعلیم و تربیت در مورد نقش مدرسه و نوع نگرش دانش آموزان به محیط مدرسه و اهمیت تاثیر نوع روابط بین دانش آموزان و مربیان ، معتقدند که هرگاه نوجوان از اعتماد به نفس ، آرامش درون ، صفای قلب و نگرش مثبت به مربی خود ، برخوردار است آموزش نیز برایش لذت بخش خواهد بود و بالعکس ، موجب اضطراب و دلهره و مدرسه گریزی وی می گردد.[4]

۲- **بیان مسئله:** اضطراب در یادگیری نقش مهمی دارد اضطراب ، ذکاوت و هوش انسانی را فعال می کند و راه حل مستحکمی برای تمرکز و رسیدن به نتیجه و پاداش رضایت بخش است. ناراحتی ناشی از اضطراب متوسط ، ما را وادار می کند تا راههای مختلف دوری از اضطراب را کشف کنیم و این فی نفسه یک فرآیند یادگیری است. با وجود این بین اضطراب و یادگیری ارتباطی پیچیده وجود دارد. افزایش اضطراب تا میزان معینی ، محرکی است برای بالابردن یادگیری ، ولی پس از این میزان معین افزایش اضطراب باعث کاهش دریادگیری می شود و اگر میزان اضطراب بازهم افزایش یابد ، باعث عدم وجود محرک یادگیری شده و به ایجاد خطر بیشتر در خطاها و اشتباهات منجر خواهد شد. این موضوع بدان معنی است که یک سطح مطلوبی از اضطراب برای یادگیری بهینه وجود دارد ، که پس از این سطح افزایش اضطراب نتیجه معکوس داده و ضد سازنده است. اضطراب بسیار کم مساوی است با رخ ندادن چیزی و اضطراب بسیار زیاد مساوی است با اشتباه کردن. در مورد هر فردی سطح مطلوب اضطراب از زمانی به زمان دیگر و از موقعیتی به موقعیت دیگر تغییر می یابد ، این تفاوت ناشی از تجارب قبلی یادگیری است که میتواند فرد را به مقدار زیاد یا کم اضطراب ، حساس کند. [1] گاهی اضطراب را مقدم بر هر چیز و یک حالت ترس و نگرانی و ناراحتی می دانند. اضطراب با ترس ارتباط نزدیک دارد اما ترسی است که گاهی در مقابل امر مبهم به وجود می آید و زمانی موضوع معینی ندارد. خلاصه می توان گفت اضطراب گاهی به معنای ترس مبهم است و گاهی به معنای یک ترس مبهم محدود نیز استعمال می شود و آن ترس از ناامنی است. اضطراب در این معنی جنبه اجتماعی دارد و از لحاظ منشاء امری است اجتماعی که از کودکی شروع می شود ، محرومیت از محبت یا غفلت

والدین از این لحاظ و فقدان محبت در کودک احساس ناامنی به وجود می آورد، در دوره بالاتر در موقع حمله و تعرض، موقعی که در معرض آسیب بدنی قرار می-گیرد و از این که در انجام کارها متکی به والدین است دچار اضطراب و ناراحتی میشود. [2] در این پژوهش نیز از آنجا که تصور میشود دانش آموزان تیزهوش با توجه به ویژگیها و تفاوتهایی که در بعضی از زمینه ها به ویژه درسی با دانش آموزان عادی دارند بر آن شدیم تا ببینیم که آیا از نظر وجود اضطراب و میزان آن در یادگیری در دو گروه دانش آموزان تیزهوش و عادی در دوره راهنمایی تفاوت معناداری وجود دارد؟

۳- ضرورت و اهمیت تحقیق: از آنجا که سن نوجوانی مخصوصاً دوره راهنمایی تحصیلی یکی از بحرانی ترین مرحله از زندگی هر نوجوان است لذا باید بر آن باشیم تا خصوصیات فردی در نوجوان را در این دوره از زندگی او بدقت بشناسیم و درباره آن تحقیق کنیم تا در برخورد و روبرو شدن با نوجوانان که این برهه بسیار حساس زندگی خود را میگذرانند هوشیارانه و با اطلاع کافی عمل نماییم. از طرفی وجود اضطراب در نوجوانان اگر از حد متوسط آن بالاتر رود باعث می شود که روی یادگیری و پیشرفت تحصیلی آنها تاثیر گذارد و باعث به وجود آمدن پیامدهای ناگوار و گاهی غیرقابل جبران می گردد. این پیامدها ممکن است به اشکال گوناگون مانند: خلق و خوی نامناسب، بدبینی، زودرنجی، نارضایتی، احساس گناه، نفرت از خود، اتهام به خود، گوشه گیری از اجتماع، بی تصمیمی و مشکلات در تصمیم گیری، اختلال در خواب و خوراک، بی اشتهایی و اشتغالات ذهنی بروز کند. این موارد که ذکر گردید میتواند موانعی در سر راه پیشرفت نوجوان باشد. لذا شناخت انواع اضطراب ها و نگرانی ها، انسان را بدنبال راههای مقابله با آن راهنمایی خواهد کرد. در این تحقیق به دنبال آن هستیم که عواملی را که باعث بروز اضطراب در دختران دانش آموز دوره راهنمایی می شود را بیابیم و از آنجا که دانش آموزان تیزهوش و با استعداد از بسیاری جنبه های ذهنی و فکری با همسالان عادی خودشان تمایزاتی دارند در این زمینه یعنی اضطراب تفاوت آن را در این دو گروه از دانش آموزان مورد بررسی قرار دهیم. [3]

۴- اهداف تحقیق:

۴-۱- هدف اصلی تحقیق:

تعیین تفاوت اضطراب بین دانش آموزان دختر تیزهوش و عادی در دوره راهنمایی تحصیلی در شهر کوهدشت

۴-۲- اهداف فرعی تحقیق:

۱- تعیین تفاوت بین دانش آموزان دختر تیزهوش و عادی از نظر اضطراب در مقطع راهنمایی

۲- تعیین تفاوت بین دانش آموزان دختر تیز هوش و عادی از نظر اضطراب در پایه های مختلف

۳- تعیین تفاوت توقع بیش از حد والدین در میزان اضطراب در دانش آموزان تیز هوش و عادی

۴- تعیین تفاوت روابط اعضای خانواده با یکدیگر در میزان اضطراب در دانش آموزان عادی

۵- تعیین تفاوت مشکلات اجتماعی و خانوادگی در میزان اضطراب در دانش آموزان عادی و تیزهوش

۵- فرضیه های تحقیق:

۵-۱- فرضیه اصلی تحقیق:

بین اضطراب دانش آموز دختر تیزهوش و عادی در دوره راهنمایی تحصیلی در شهر کوهدشت تفاوت معناداری وجود دارد

۲-۵- فرضیه فرعی تحقیق:

- ۱- بین دانش آموزان دختر تیزهوش و عادی از نظر اضطراب در مقطع راهنمایی تفاوت معناداری وجود دارد
- ۲- بین دانش آموزان دختر تیزهوش و عادی از نظر اضطراب در پایه های مختلف تفاوت معناداری وجود دارد
- ۳- بین توقع بیش از حد والدین در میزان اضطراب در دانش آموزان تیزهوش و عادی تفاوت معناداری وجود دارد
- ۴- بین روابط اعضای خانواده با یکدیگر در میزان اضطراب در دانش آموزان عادی تفاوت معناداری وجود دارد
- ۵- بین مشکلات اجتماعی و خانوادگی در میزان اضطراب در دانش آموزان عادی و تیزهوش تفاوت معناداری وجود دارد

۶- **روش شناسی تحقیق:** تحقیق حاضر از نوع همبستگی و مقایسه ای می باشد جامعه آماری کلیه دانش آموزان دختر مقطع راهنمایی در کوهدشت بود، ۱ مدرسه به نام مدرسه راهنمایی حجاب به عنوان دانش آموز عادی و ۱ مدرسه از شهر کوهدشت با عنوان مدرسه راهنمایی نمونه فرزاتگان (تیزهوش) در نظر گرفته شد. نمونه آماری ۱۵۰ نفر می باشد که شامل ۷۵ دانش آموز عادی و ۷۵ دانش آموز تیزهوش به صورت کاملا تصادفی انتخاب شده اند و از سه پایه تحصیلی اول، دوم و سوم در مقطع راهنمایی هستند. روش تحقیق به صورت همبستگی، مقایسه ای می باشد و برای بررسی تفاوت اضطراب بین دانش آموزان، ابتدا برای جمع آوری اطلاعات لازم در این زمینه از تست استاندارد کتل استفاده شده است، پس از تهیه و تنظیم نمره اضطراب بدست آمده و محاسبه میانگین هر گروه به صورت مستقل، بدست آوردن نمره حداکثر و حداقل هر گروه با هم مقایسه شدند و بر اساس جدول خی دو χ^2 و درجه آزادی مربوطه مسئله فوق مورد بررسی قرار گرفت

۷- یافته های تحقیق:

توصیف داده ها:

در مورد نمره کل اضطراب کل دانش آموزان در دو مدرسه مورد آزمودنی مدرسه راهنمایی حجاب با میانگین ۴۳/۳ و مدرسه راهنمایی تیزهوشان فرزاتگان با میانگین ۴۲/۸ مشاهده می شود که هر دو مدرسه تفاوت چندانی ندارند.

X میانگین	عادی	۴۲/۸
X میانگین	تیزهوش	۴۳/۳

ششمین کنفرانس ملی
علوم انسانی و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development
www.mpconf.ir

تحلیل داده ها در مورد سوال اول که آیا بین دانش آموزان دختر تیز هوش و عادی از نظر اضطراب در یادگیری در مقطع راهنمایی تفاوت معناداری وجود دارد؟ برای تحلیل این موضوع دو جدول حد اکثر نمره و حد اقل نمره با شماره (۲ و ۱) مشخص شده است.

جدول ۲ و مقایسه نمره حداقل و حداکثر کسب شده در آزمون اضطراب توسط دانش آموزان تیزهوش در پایه های مختلف دوره

راهنمایی

گروه تیزهوش مدرسه فرزانتگان	حداقل نمره	حداکثر نمره
پایه اول نمونه تیزهوش	۱۶	۵۸
پایه دوم تیزهوش	۲۳	۵۸
پایه سوم تیزهوش	۲۵	۶۲

گروه عادی مدرسه راهنمایی حجاب	حداقل نمره	حداکثر نمره
پایه اول	۲۲	۵۹
دوم	۱۹	۶۵
سوم	۳۲	۶۲

در جدول شماره (۳) مقدار متغیر اضطراب در مدرسه بین گروه های تیز هوش و عادی را نشان می دهد که محیط مدرسه در یادگیری و اضطراب مؤثر است.

جدول شماره ۳

جمع	پایه سوم	پایه دوم	پایه اول	
۷۵	۲۸	۲۵	۲۲	مدرسه راهنمایی نمونه فرزانتگان
۷۵	۲۸	۲۵	۲۲	مدرسه راهنمایی حجاب

جدول شماره ۴

پایه تحصیلی	اول	دوم	سوم	جمع	مدرسه راهنمایی حجاب
وضعیت اضطراب بر حسب نمره					
احتمالا خونسرد بدون انگیزه ۱۹-۲۳ درصد	۱	۱	-		۲
طبیعی از نظر اضطراب ۲۴-۴۴	۱۳	۱۶	۱۲		۴۱
اضطراب متوسط ۴۵-۴۹	۱	۲	۵		۸
اضطراب شدید ۵۰-۸۰	۷	۶	۱۱		۲۴
جمع کل	۲۲	۲۵	۲۸		۷۵

جدول شماره ۵ پایه تحصیلی و مدرسه وضعیت اضطراب بر حسب نمره

نمونه فرزندانگان	اول	دوم	سوم	جمع	
احتمالا خونسرد بدون انگیزه ۱۹-۲۳ درصد	۱	۱	-		۲
طبیعی از نظر اضطراب ۲۴-۴۴	۱۷	۱۱	۱۴		۴۲
اضطراب متوسط ۴۵-۴۹	۲	۷	۷		۱۶
اضطراب شدید ۵۰-۸۰	۲	۶	۷		۱۵
جمع کل	۲۲	۲۵	۲۸		۷۵

در مجموع جدول شماره ۵ فراوانی دانش آموزان تیز هوش و عادی را بر حسب پایه مشخص شده نشان می دهد که عدد به دست آمده از جدول ۴/۷۴ می باشد که با درجه آزادی ۲ بر حسب عدد مندرج در جدول $2 \times (4/30)$ با احتمال ۹۵ درصد و $(9/93)$ با احتمال ۹۹ درصد از ۹۵ درصد بزرگتر است بنابراین این فرضیه صفر تأیید نمی شود.

مدرسه	عادی	تیزهوش	جمع
وضعیت اضطراب بر حسب نمره			
احتمالا خونسرد بدون انگیزه ۱۹-۲۳ درصد	۲	۲	۴
طبیعی از نظر اضطراب ۲۴-۴۴	۴۲	۴۱	۸۳
اضطراب متوسط ۴۵-۴۹	۱۶	۸	۲۴
اضطراب شدید ۵۰-۸۰	۱۵	۲۴	۳۹
جمع کل	۷۵	۷۵	۱۵۰

$$\frac{(2-2)^2}{2} + \frac{(2-2)^2}{2} + \frac{(42-41/5)^2}{41/5} + \frac{(41-41/5)^2}{41/5} + \frac{(16-12)^2}{12} + \frac{(8-12)^2}{12} + \frac{(15-19/5)^2}{19/5} + \frac{(24-19/5)^2}{19/5}$$

$$2 \quad 2 \quad 41/5 \quad 41/5 \quad 12 \quad 12 \quad 19/5 \quad 19/5$$

$$= 0 + 0 + 0 + 0 + 0 + 0 + 1/33 + 1/33 + 1/0.3 = 4/74 X^2$$

$$\text{درجه آزادی} = (1-2) + (1-4) - 2 = 2$$

عدد بدست آمده از جدول ۴/۷۴ می باشد ، که با درجه آزادی ۲ برحسب عدد مندرج در جدول X^2 (۴/۳۰) با احتمال ۹۵٪ بزرگتر است . بنابراین فرضیه صفر تایید نمی شود و تفاوت معنادار وجود دارد .

بحث و نتیجه گیری:

از آنجا که دانش آموزان تیزهوش عموماً یک قشر ویژه در گروه های دانش آموزی می باشد و شاید از جهاتی تفاوت های بسیاری با گروه های همسال خود داشته باشند بر آن شدیم تا در این پژوهش ببینیم که آیا از نظر میزان اضطراب بر یادگیری دانش آموزان تیزهوش در مقطع راهنمایی با دانش آموزان عادی در همین مقطع تفاوت معناداری وجود دارد یا خیر. با تصور بر این که میزان انتظاراتی که والدین و جامعه از این قشر ویژه از دانش آموزان دارند محققین بر این باور بودند که تفاوتی معنا دار از نظر اضطراب در بین این دو گروه باید وجود داشته باشد. با استفاده از تست کتل که اضطراب را به طور کلی و به صورت اضطراب پنهان و آشکار می سنجد از این دانش آموزان یعنی گروه تیزهوش که ۷۵ نفر بود و به همین تعداد از دانش آموزان عادی در ناحیه ۶ که ۷۵ نفر بود آزمونی به عمل آمد و تعداد کل شرکت کننده ۱۵۰ نفر بودند که در دو گروه

ششمین کنفرانس ملی
علوم انسانی و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development

---

www.mpconf.ir

۷۵ نفری مورد بررسی قرار گرفتند و مشاهده شد که محیط مدرسه در اضطراب تا حدودی موثر است و از نظر یادگیری بین دو گروه دانش آموزان عادی و تیزهوش تفاوت معنادار وجود دارد.

ششمین کنفرانس ملی
علوم انسانی و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development
www.mpconf.ir

منابع تحقیق:

- [1] راس میچل - روان شناس - ترجمه علی بهرامی و امیر راسترو (انتشارات راهنما- ۱۳۷۲)
- [2] روان شناس تربیتی - علی شریعتمداری (انتشارات امیر کبیر - ۱۳۶۹)
- [3] علی شریعتمداری - نیازهای روانی - ماهنامه پرورشی تربیت (انتشارات وزارت آموزش و پرورش - شماره ۵)
- [4] زهرا کیانی نژاد - پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی - مقایسه اضطراب مدرسه عادی و تیز هوش سال اول راهنمایی شهر بیرجند سال